

Małgorzata Kaczorowska*

LUCIANO BARDI, WOJCIECH GAGATEK,
CARINE GERMOND, KARL MAGNUS JOHANSSON,
WOLFRAM KEISER, SILVIA SASSANO

*The European Ambition. The Group
of the European People's Party and European Integration*

NOMOS, Baden-Baden 2020, ss. 379

RECENZJE

Słowa kluczowe: Europejska Partia Ludowa, EPP, integracja europejska, Unia Europejska

Keywords: European People's Party, EPP, European Integration, European Union

Abstrakt: Książka, której autorami są Luciano Bardi, Wojciech Gagatek, Carine Germond, Karl Magnus Johansson, Wolfram Keiser, Silvia Sassano, „The European Ambition. The Group of the European People's Party and European Integration” stanowi owoc współpracy i badań sześciu Autorów, prowadzonych nad ewolucją oraz działaniami najpierw Grupy Chrześcijańsko-Demokratycznej (CD), a potem Europejskiej Partii Ludowej (EPL) i wpisuje się w cykl publikacji, analizujących ewolucję europejskich ugrupowań politycznych oraz ich wyjątkowy wpływ na politykę, ale i rozwój Unii Europejskiej. W pierwszej części pracy jej Wolfram Keiser dokładnie przedstawił, jaka była jej geneza, charakter oraz ewolucja Grupy CD/EPL. W tym rozdziale autor nie stroni od pokazania tła politycznego i historycznego podejmowanych przez EPL decyzji. W rozdziale drugim znajdziemy wnikliwą analizę wpływu, jaki EPL miała na wypracowanie kolejnych reform instytucjonalnych oraz przygotowanie traktatów UE, w tym wyjątkowy wpływ na konstytucjonalizację i wzmocnienie pozycji Parlamentu Europejskiego (PE). Carine Germond w trzeciej części zanalizowała rolę Grupy w tworzeniu i prowadzeniu polityki wewnątrz Unii Europejskiej. Do swojej analizy wybrała cztery najważniejsze obszary: politykę gospodarczą i monetarną, społeczną, ekologiczną/środowiskową oraz rolną. Rozważania na temat wpływu i kształtowania innej ważnej sfery – polityki zewnętrznej UE, obejmującej polityki: zagraniczną, bezpieczeństwa i obrony, handlową (w tym też handel zagraniczny), politykę rozwoju, aż w końcu

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2803-9946>, doktor, Uniwersytet Warszawski.
E-mail: m.kaczorowska@uw.edu.pl

również politykę rozszerzenia UE, znajdziemy w rozdziale czwartym. Luciano Bardi w rozdziale piątym zajął się EPL z perspektywy partii politycznej i jej wpływu na rozwój europejskiego systemu partyjnego. Analizę pozycji EPL jako zasadniczego aktora na scenie partyjnej Parlamentu Europejskiego osadził w kontekście roli EPL w relacjach unijnymi instytucjami, na pierwszym planie z PE, ale również z Komisją i Radą Europejską. Praca opiera się m.in. na analizie dokumentów programowych, manifestów wyborczych jednego z najważniejszych ugrupowań politycznych na poziomie ogólnoeuropejskim, mających wciąż największy wpływ na podejmowane w UE decyzje polityczne. Należy podkreślić, że jest to cenna i bardzo ciekawa praca, a Czytelnik z pewnością nie będzie zawiedziony lekturą.

Abstract: *The book by Luciano Bardi, Wojciech Gagatsek, Carine Germond, Karl Magnus Johansson, Wolfram Keiser, Silvia Sassano, „The European Ambition. The Group of the European People’s Party and European Integration” is the result of the six authors’ cooperation and research on the evolution and activities of the Christian Democratic Group (CD) and then the European People’s Party (EPP). It constitutes a contribution to a series of publications analyzing the evolution of the European political groupings and their unique influence on the politics and development of the European Union. In the first part of the work, Wolfram Keiser characterizes the genesis, nature and evolution of the CD/EPP Group. In this chapter, author does not shy away from showing the political and historical background of the decisions made by the EPP. In the second chapter we find an in-depth analysis of the impact that the EPP had on the development of further institutional reforms and preparation of the EU treaties, including an exceptional impact on the constitutionalization and strengthening of the position of the European Parliament (EP). Carine Germond in the third part analyzes the role of the Group in creating and conducting policy within the European Union. She chose four most important areas: economic and monetary policy, social, ecological/environmental and agricultural policy for her analysis. Chapter four offers considerations on the impact and shaping of another important sphere – the EU’s external relations, including foreign security and defense, trade (including foreign trade), development policy and finally the EU enlargement policy. In chapter five, Luciano Bardi deals with the EPP from the perspective a political party and its influence on the development of the European party system. He placed the analysis of the EPP’s position as a key actor on the European Parliament’s party scene in the context of the EPP’s role in relations with EU institutions, in the foreground with the EP, but also with the Commission and the European Council. The work is based on the analysis of program documents, election manifestos of one of the most important political groups at the pan-European level, which have still the greatest influence on political decisions made in the EU. It must be stressed, this is valuable and very interesting work, and the reader will certainly not be disappointed with this publication.*

W 2020 r. została opublikowana monografia, która znakomicie wypełnia lukę na rynku wydawniczym. Książka zespołu pod kierownictwem Luciano Bardiego wnosi oryginalny wkład w badania nad grupami politycznymi funkcjonu-

jącymi w Parlamencie Europejskim. Recenzowana publikacja została poświęcona Grupie Europejskiej Partii Ludowej (EPL, *European Peoples Party*, EPP), najstarszej i największej grupie politycznej w Parlamencie Europejskim, która nigdy nie kryła i wciąż podkreśla swoje „zaangażowanie w silną Europę”¹. Przedstawiono w niej analizę i ocenę jej wpływu, działań na rzecz integracji europejskiej. Warto podkreślić, że Autorzy zastosowali w swoich badaniach podejście interdyscyplinarne, oparte na analizach prawa europejskiego, analizach historycznych, łącząc je z analizami politologicznymi i socjologicznymi. Dotąd badania grup politycznych opierały się przede wszystkim na analizach jednej wybranych dyscyplin nauki, nie łączyły raczej różnych perspektyw i podejść badawczych. Wybór przez Autorów takiej właśnie strategii sprawił, że czytelnik dostaje do rąk książkę, w której znajdzie zarówno analizy ilościowe, jak również analizy jakościowe, narracje opisowe, prowadzące, jak sami autorzy przyznają, do „hermeneutycznych wyników” badań (s. 11). Jest to z pewnością publikacja o charakterze holistycznym, wskazująca na różne aspekty działania Grupy EPL, podkreślająca jej znaczenie i rolę w kształtowaniu idei, jak również praktyki jednoczącej się Europy. Wskazuje genezę analizowanych zjawisk i ich konsekwencje, podkreślając w tym znaczenie EPL. W każdym z rozdziałów publikacji wykorzystano właściwą literaturę i podstawy prawne, dotyczące zarówno działania partii politycznych na poziomie europejskim, w Parlamencie Europejskim czy materiały poświęcone samej Unii Europejskiej.

Grupa EPL od ponad czterech dekad jest obecna w Unii Europejskiej i jej strukturach, mając nieoceniony wpływ na to, co w niej się dzieje. Dzięki aktywności najważniejszych jej polityków, rozmiarowi grupy, wpływom i dominacji w PE, stała się protagonistką rozwoju integracji oraz fundamentalnych zmian w Europie na przestrzeni dziesięcioleci. O jej znaczeniu świadczy fakt, że od tak długiego czasu istnieje i aktywnie działa na rzecz umacniania, rozszerzania i pogłębienia integracji UE. Jej znaczenia nie sposób przecenić. A dla wszystkich zainteresowanych sprawami politycznymi jednoczącej się Europy, analiza roli jaką EPL odegrało w UE, zwłaszcza na tle innych grup politycznych PE, będzie miała wielki walor poznawczy. Znalazło się tu wiele cennych informacji. Dlatego też badania, których owocem jest niniejsza publikacja, wydają się być zdecydowanie uzasadnione ze względu zarówno na wagę ich przedmiotu, jak i na zainteresowanie, które potencjalnie mogą wzbudzić wśród spodziewanej szerokiej grupy czytelników. Opublikowane analizy mają jeszcze jeden walor – nie tylko odnoszą się do kontekstu historycznego, ale również dotyczą wydarzeń aktualnych.

Praca stanowi logiczną, skończoną całość i składa się z pięciu rozdziałów. Struktura publikacji odpowiada, jak przyznają jej Autorzy we wstępie: „europejskim ambicjom EPL”. Jest to coś więcej niż tylko prosta recepta współpracy

¹ Oficjalna strona Grupy Europejskiej Partii Ludowej (EPL), <https://www.eppgroup.eu/pl/> (30.12.2020).

państw w Europie. Zawarta w czterech punktach idea europejskiej integracji, prezentowanej przez EPL, stanowi przemyślany, kompleksowy system zawierający wszystkie niezbędne elementy do sprawnego funkcjonowania struktury tak skomplikowanej, jaką jest Unia Europejska (s. 16). W modelu przedstawionym przez EPL odnaleźć można cztery najważniejsze elementy, a wśród nich zarówno: wartości, w tym przypadku chrześcijańskie; elementy instytucjonalne, a w tym przede wszystkim dążenie do wprowadzenia struktury federalnej, lecz nie natychmiast, a stopniowo, ponadto również podjęcie starań do wzmocnienia instytucjonalnego pozycji Parlamentu Europejskiego w unijnej architekturze organów; strategię polityczną, której głównym celem było najpierw osiągnięcie, poprzez m.in. zawieranie sojuszy politycznych z innymi grupami, czy aktywność w organach PE, a potem ugruntowanie dominującej pozycji w Parlamencie Europejskim; oraz jako czwarty element – zasoby organizacyjne, czyli doprowadzenie do uzyskania przewagi w PE oraz jej utrzymanie poprzez obecność we wszystkich państwach członkowskich. Miało się to dokonać dzięki pozyskiwaniu wsparcia kolejnych partii bliskich ideologicznie, czy sympatyzujących z EPL w państwach członkowskich, jak również w nowo przyjętych członkach UE, po kolejnych rozszerzeniach wspólnot.

Zgodnie z oczekiwaniem, w pierwszej części pracy przedstawiono historię Grupy EPL w Parlamencie Europejskim od początku jej powstania do 1992 r., czyli do traktatu z Maastricht. Autor Wolfram Kaiser skrzętnie i dokładnie przedstawił ewolucję, jaką przeszła grupa od początków ponadnarodowej współpracy w ramach Grupy Chrześcijańsko-Demokratycznej po drugiej wojnie światowej, później jako Grupy EPL, do lat 90. XX w. Przeanalizował skład oraz sposób funkcjonowania, mechanizmy wewnętrzne grupy. Znalazła się tu także analiza zmian funkcjonowania i pozycji oraz kształtowanie relacji grupy z innymi grupami funkcjonującymi w Parlamencie Europejskim. W ostatniej części rozdziału podkreślono szczególnie wpływ Grupy EPL na wykształcenie się kluczowych funkcji Parlamentu Europejskiego, czyli jego udział w tworzeniu systemu zintegrowanej Europy oraz kształtowania jej polityki. Warto zwrócić uwagę na podkreślone tu przekonanie EPL, iż wpływowy i liczący się PE znacząco, istotnie wpłynąłby na wzmocnienie aktywnej roli partii politycznych w integracji państw Europy zarówno tych, które już w niej uczestniczyły, jak również tych, które do niej aspirowały.

Swoje wysiłki na rzecz jednoczenia chadecja rozpoczęła już w okresie zaraz po zakończeniu II wojny światowej. W. Keiser zwrócił uwagę na rosnące wpływy tej orientacji politycznej w powojennej Europie (w Niemczech pod postacią dwóch ugrupowań CDU i CSU, jak i we Włoszech wzrost oraz dominująca rola w systemie partyjnym Chrześcijańskiej Demokracji). To ugrupowania chadecckie „swoim zdecydowanym antykomunizmem, popieraniem „trzeciej drogi” dla społeczeństw europejskich i umiarkowaną polityką w rządzie, w dużym stopniu ukształtowały powojenny konsensus w sprawie rozwijającego się państwa opiekuńczego. Ich europejskie ambicje miały na celu utrzymanie tych progra-

mowych preferencji” (s. 25). Grupa CD/EPL przez tyle lat istnienia przeszła wiele zmian. Ewolucja dotyczyła wewnętrznego zarządzania, rozdzielania stanowiska w ramach grupy i tych, na które grupa miała we wspólnotach wpływ. Można ją podzielić na dwa okresy. Pierwszy, dotyczył funkcjonowania EPL do czasu przeprowadzenia pierwszych powszechnych, bezpośrednich wyborów do Parlamentu Europejskiego, a drugi, jak grupa zdobywała wpływ i budowała swoją dominację w PE. Znajdziemy tu analizę procesu przydzielania stanowisk wewnątrz grupy, czy też przedstawienie tego, jak wyglądało przygotowanie i przeprowadzenie kampanii wyborczej w EPL w czasie pierwszych wyborów bezpośrednich do PE, w 1979 r. Razem z Autorem czytelnik śledzi losy grupy, jak wzrastała w siłę, jak jej administracja z czasem nabierając doświadczenia, osiągała wysoki poziom profesjonalizacji politycznej. Nie bez znaczenia była współpraca CD/EPL z chadekami z krajów członkowskich, nie tylko wspomnianych wcześniej Niemiec czy Włoch. Następnie poznajemy, jak kształtowały się relacje Grupy EPL z jej organizacją na poziomie Wspólnot oraz z innymi grupami politycznymi w PE zwłaszcza socjalistami (Grupą Socjalistów i Demokratów, S&D), ale również liberałami ALDE, ekologami (Greens), Zjednoczoną Lewicą Europejską – Nordycką Zieloną lewicą (GUE-NGL) i innymi. Autor wyjaśnił, jak wyglądało podejmowanie decyzji o podziale stanowisk, proces legislacyjny i negocjacje z nim związane, czy wpływanie na działania związane z przygotowywaniem budżetu. Kolejne części rozdziału poświęcone zostały europejskim ambicjom Grupy EPL w sferze dwóch najważniejszych funkcji PE, czyli tworzenia prawa, a przez to systemu unijnego oraz kształtowania polityki wspólnoty. W omawianym w tym rozdziale okresie największym wkładem EPL w integrację europejską było utrzymywanie dążenia do konsekwentnego budowania systemu europejskiego w oparciu o stosunkowo jednolite podejście do integracji WE, a następnie UE, w oparciu o złożoną agendę federalną (z celem wprowadzenia ostatecznie struktury federalnej na poziom ogólnoeuropejski). EPL wskazywała potrzebę rozwoju instytucji bardziej efektywnych, jak również bardziej demokratycznych. W zakresie tych ostatnich działania dotyczyły istotnego wzmocnienia roli i uprawnień PE, zgodnie z wzorami demokracji parlamentarnych, w której parlamenty są kluczowymi instytucjami w podejmowaniu i kontroli realizacji decyzji politycznych.

Z kolei w zakresie kształtowania polityk europejskich, np. w kwestiach społeczno-gospodarczych, które były podwaliną integracji europejskiej, Grupa EPL była w zasadzie bardziej heterogeniczna, niż choćby spójni w tym zakresie socjaliści. W. Keiser zwrócił uwagę na charakter kształtowania polityki przez Grupę CD/EPL w – nieprzypadkowo wybranych – trzech kluczowych wyzwaniach politycznych: w ramach integracji w zakresie polityki rolnej, która od początku była bardzo bliska chadekom; w kwestiach integracji gospodarczej, rozpoczynając od wspólnego rynku na konkurencji, polityce walutowej i regionalnej kończąc; oraz w początkach powstawania polityki środowiskowej Wspólnot Europejskich, którą Grupa CD w pewnym stopniu nieplanowanie zaczęła współ-

tworzyć już w latach 70. XX w. Ta ostatnia stała się jednym z tych nowych zakresów, które pojawiły się w odpowiedzi na wyzwania świata, rozwój gospodarki światowej, dynamicznie wrastające zanieczyszczenie środowiska i społeczny nacisk ze strony nowych ruchów oraz partii politycznych od lat 60. XX w.

Przełomowe dla historii PE pierwsze wybory bezpośrednie z 1979 r. stały się wyjątkowe również dla EPL. Grupa zaczęła mierzyć się z coraz ambitniej stawianymi PE wyzwaniami strukturalnymi i politycznymi, które stanowiły podstawę do późniejszych zmian organizacji i działań tej instytucji (o czym wspominają autorzy kolejnych rozdziałów, szczególnie drugiego i piątego tej książki). Dotyczyły one pojawiających się również istotnych trudności, z którymi mierzyła się Grupa oraz sam PE, a związanych z kształtowaniem polityki i budowaniem systemu. To tu umacnianie pozycji pośrednika między instytucjami UE, a obywatelami w celu wzmocnienia ich identyfikacji ze wspólnotą, wzbudzenia w nich politycznego zaangażowania na rzecz integracji europejskiej oraz związanego z tymi działaniami zbudowania i ciągłego wzmocnienia legitymizacji UE, jak i jej instytucji (przez propagowany już w latach 60. XX w. przez grupę CD paradygmat parlamentaryzacji UE, s. 64). I wcale nie było to takie proste, jak mogłoby się wydawać, przy dość sceptycznym, wręcz chłodnym stosunku do tych pomysłów rządów Francji, Danii czy Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. W swoich rozważaniach W. Keiser podkreślał również szczególną rolę Grupy EPL w propagowaniu i wcielaniu w życie idei konstytucjonalizacji początkowo wspólnot europejskich, a potem Unii Europejskiej, jako wyrazu jedności i klarowności zasad działania tej struktury. Starania te swoją realizację znalazły w przyjmowanych kolejnych traktatach wspólnot i UE.

Ten wątek kontynuuje, ale już pod innym kątem w drugim rozdziale Karl Magnus Johanson. Zbadał i zanalizował on rolę i wpływ, jakie EPL miała na wypracowanie kolejnych reform instytucjonalnych oraz przygotowanie traktatów UE. Znajdziemy w tym miejscu analizę sześciu najważniejszych dokumentów Unii Europejskiej, w kolejności chronologicznej Jednolitego Aktu Europejskiego (JAE), jak również przełomowego traktatu z Maastricht (s. 97–103), a także pozostałych traktatów Amsterdamu, Nicei, jak również Konstytucji Europejskiej oraz traktatu z Lizbony. Promowanie zacieśniania integracji, jak również kolejnych reform traktatowych, a co za tym idzie – wspomnianej wcześniej – konstytucjonalizacji idei europejskiej wspólnoty, znajdują swoją realizację w analizowanych w tym rozdziale traktatach, zaczynając od JAE (s. 91). To właśnie grupa EPL po przyjęciu Traktatu z Nicei w 2001 r., odegrała niezwykle istotną rolę w powołaniu do życia Konwencji mającej na celu przygotowanie Traktatu Konstytucyjnego (2004). Po niepowodzeniu tej inicjatywy Grupa nieustająco zachęcała do przyjęcia nowego traktatu, co ostatecznie zaowocowało wypracowaniem i wprowadzeniem Traktatu Lizbońskiego w 2007 r. (s. 124–128).

Z kolei trzecią część książki jej autorka Carine Germond poświęciła zbadaniu wkładu grupy EPL oraz analizie jej roli w tworzeniu i prowadzeniu polity-

ki wewnątrz Unii Europejskiej. Do swojej analizy wybrała cztery najważniejsze obszary makropolityki: politykę gospodarczą i monetarną, politykę społeczną, politykę ekologiczną/środowiskową oraz politykę rolną. Wśród wielu inicjatyw podejmowanych z sukcesem przez EPL podkreśliła tekst traktatu z Maastricht, wskazując na wprowadzoną tam zasadę subsydiarności, nierozłączną część chrześcijańskiej wizji Europy EPL. W tej części, zgodnie z oczekiwaniem czytelnika, rozwój instytucjonalny jednoczącej się Europy nie jest głównym celem tej analizy traktatów. Choć to tu rozważania w pierwszej części rozdziału rozpoczynają się od przedstawienia kompetencji ustawodawczych PE w zakresie czterech polityk, rozpoczynając od czasu uzyskania przez niego legitymacji demokratycznej w wyborach powszechnych w 1979 r. W czasie kilkudziesięciu lat PE zdołał wywalczyć sobie istotne miejsce w systemie politycznym UE, dzięki w głównej mierze swojemu zaangażowaniu i aktywności, reformom przyjmowanym w kolejnych traktatach. Stopniowe rozszerzanie uprawnień przekształciło ten raczej doradczy, słaby początkowo, organ w potężną instytucję, posiadającą kompetencje do tworzenia prawa w zakresie polityk wewnętrznych. Ponieważ PE opiera się na pracach komisji, w tym miejscu znalazła się również analiza ich działań i tego, jak wyglądało zaangażowanie EPL w prace komisji odpowiedzialne za dyskusje i wypracowywanie polityk: gospodarczej i monetarnej, rolnej, społecznej i środowiskowej. C. Germond skupiła się na wskazaniu procesu przygotowywania i wprowadzania polityk europejskich a w tym np. powołania do życia Europejskiego Banku Centralnego czy też koncepcji i harmonogramu wprowadzenia Unii Gospodarczej i Walutowej. A zatem Autorka prześledziła najważniejsze zmiany w czterech analizowanych politykach wewnętrznych aż do dnia dzisiejszego. Ponadto, rozważając zarówno historyczne, jak i ostatnie zmiany w politykach UE, analizuje trzy powiązane ze sobą elementy. Jako pierwszy, wskazała w jaki sposób i w jakim stopniu ambicje EPL oraz preferencje sojuszników zmieniały się w ostatnich 40 latach w zakresie analizowanych polityk. Jako drugi, wyjaśniła w jaki sposób EPL realizowała swoje cele i wprowadzała w życie swoje priorytety polityczne, wskazując na różnego typu ograniczenia (wewnętrzne, zewnętrzne, instytucjonalne). I jako trzeci element, rzuciła światło na zmieniający się wpływ EPL w ramach każdej z czterech polityk. Wszystko to osadzone jest w kontekście ram instytucjonalnych i politycznych, które zdeterminowały potencjał EPL do kształtowania polityk wewnętrznych UE oraz związanego z nimi ustawodawstwa. W ostatniej części Autorka nie uchyliła się również od oceny zaangażowania i roli Grupy EPL w kształtowaniu każdej z wybranych czterech polityk wewnętrznych UE.

Trudnego zadania podjął się Wojciech Gagattek w czwartym rozdziale rozważań poświęconych EPL. Zajął się on niezwykle rozległym obszarem polityki zewnętrznej Unii Europejskiej. Ta część obejmuje analizę wkładu EPL w politykę zagraniczną, politykę bezpieczeństwa i obrony, politykę handlową (w tym też handel zagraniczny), politykę rozwoju, aż w końcu również politykę rozszerzenia UE. Autor odwołuje się w tej części do wartości, których wpływ moż-

na było wielokrotnie dostrzec w kluczowych dla Europy politykach. Podkreślał przede wszystkim wolność, demokrację, prawa człowieka, które powinny i stanowią podstawę współpracy między UE a innymi państwami (jak np. Stany Zjednoczone Ameryki). Można zatem wnioskować, że grupa EPL traktowała wielką zdobycz integracji państw na starym kontynencie – czyli europejską strefę wolnego handlu – jako szansę na rozwój sprawiedliwej Europy, która współgrała z promowaną ideologią ochrony godności ludzkiej, działań na rzecz walki z ubóstwem czy propagowaniem i umacnianiem pokoju.

W tej części książki znajdziemy analizę natury stosunków zewnętrznych UE z punktu widzenia polityki partyjnej w Parlamencie Europejskim, wskazując instrumenty oddziaływania, którymi dysponuje PE. Autor przypomniał też czytelnikowi o kluczowych wydarzeniach w Parlamencie Europejskim w zakresie polityki zagranicznej UE, które miały miejsce po 2004 r. Znajdziemy tu również przedstawienie ogólnych priorytetów Grupy EPL w zakresie polityki zewnętrznej, jak i sposób ich sformułowania, stopień wewnętrznej spójności oraz charakter rywalizacji partyjnej w PE w dziedzinie stosunków zewnętrznych. Jest to część bogato urozmaicona licznymi wykresami, tabelami zawierającymi cenne dane.

Ważną i ciekawą częścią rozważań w rozdziale czwartym jest analiza udziału i roli Grupy EPL w rozszerzaniu Wspólnot Europejskich. Stanowisko EPL wobec dylematu „pogłębianie czy poszerzanie” (*deepening vs. widening*; s. 242 i n.), które odżyło na szczuble europejskim i w stolicach państw członkowskich zaraz po upadku reżimów komunistycznych w Europie Środkowej i Wschodniej. Szybko okazało się, że to drugie wcale nie jest możliwe bez pierwszego, o czym przekonuje Autor rozdziału (s. 243) analizując politykę i strategię rozszerzenia, a także stanowisko EPL w tej sprawie. Stwarzając bowiem perspektywę integracji z UE państwom dawnego bloku wschodniego, Unia stymulowała nie tylko wewnętrzną demokratyzację w tych państwach, ale także rozwój i konsolidację własnej demokracji na poziomie wspólnotowym. Według niego „rozszerzenie UE było postrzegane zarówno jako instrument stabilizacji i budowania bezpieczeństwa w Europie, jak również jako narzędzie dalszego oddziaływania polityki zagranicznej i kształtowania statusu UE na świecie” (tamże). Swoje rozważania na temat debaty „rozszerzać czy pogłębiać UE”, W. Gagatęk wzbogacił o przenikliwą analizę przypadku Turcji i jej starań integracji ze strukturami unijnymi ze wskazaniem roli EPL w tym procesie (s. 245–250).

Niezwykle ciekawą część stanowi ostatnia, piąta część, autorstwa Luciano Bardiego. To tu czytelnik znajdzie analizę charakteru, spójności, działania, pozycji EPL jako struktury partyjnej, zasadniczego aktora na scenie partyjnej Parlamentu Europejskiego. Przedstawiona rola EPL w relacjach unijnymi instytucjami, na pierwszym planie z PE, ale również z Komisją i Radą Europejską (s. 314 i n.), pozwala czytelnikowi na ocenę znaczenia i wpływu tej grupy politycznej na to, co dzieje się w UE. Autor podkreślił znaczenie i wpływ EPL jaki miała na rozwój oraz instytucjonalizację innych grup politycznych w PE.

Wskazał również zmiany siły wyborczej EPL jednostkowo, jak i w porównaniu z innymi ugrupowaniami, szczególnie najważniejszym konkurentem na scenie europejskiej, grupą socjalistyczną (S&D). Z pewnością swoje sukcesy wyborcze Grupa EPL zawdzięczała swojej sile organizacyjnej i instytucjonalnej.

L. Bardi wykorzystuje analizę danych ilościowych i ocenia pozycję oraz wpływ grupy EPL w szerszej strukturze partii skupionych w Europejskiej Partii Ludowej i w całym systemie partyjnym PE (s. 270 i n.). Autor wzbogacił swoje rozważania licznymi tabelami i wykresami, gdzie znajdziemy między innymi np. zestawienie reprezentacji partii politycznych z państw członkowskich w wybranych grupach politycznych Parlamentu Europejskiego (s. 271). W tym rozdziale skupiono uwagę również na roli Grupy EPL, jaką odegrała w promowaniu demokratyzacji, ale również „parlametaryzacji” charakteru UE, wykorzystując do tego różnego rodzaju środki. Z dużym zainteresowaniem czyta się część poświęconą zmieniającemu się stanowisku Grupy w sprawie oceny potencjalnego wpływu reformy wyborczej, zwłaszcza dotyczącej tworzenia wspólnych, ponadnarodowych list wyborczych w wyborach do PE, europeizacji partii politycznych w państwach członkowskich oraz reprezentacji partyjnej (politycznej) na szczęblu UE. Ocena tych reform związana jest ściśle z rozważaniami na temat inicjatywy wprowadzenia i popularyzacji tzw. „Spizkandidaten” na listach wyborczych (w wyborach do PE 2014 r., s. 310; ale również w kampanii przed ostatnimi eurowyborami z 2019 r., zob. s. 311, 312 i n.). W długoterminowej perspektywie miał to być mechanizm zmiany dotychczasowej politycznej równowagi w UE między międzyrządowymi a ponadnarodowymi elementami na korzyść tych drugich. Dlatego też nie można przecenić wpływu Grupy EPL na rozwój instytucjonalny i wzmacnianie pozycji, rozwijanie i pogłębianie kompetencji PE, które wyraźnie następowało od czasu pierwszych bezpośrednich wyborów w 1979 r. Wówczas PE startował z pozycji organu w zasadzie jedynie doradczego, awansując do instytucji posiadającej uprawnienia decyzyjne.

Rzeczywiście, czytając tę książkę, odbiorca uchwyci przewijające się we wszystkich jej częściach wielkie zaangażowanie Grupy EPL w konstytucjonalizację UE, wzmocnienie jej instytucji, co idzie w parze z wyjątkowym zaangażowaniem na rzecz wzmacniania pozycji Parlamentu Europejskiego. Okazuje się, że głównym celem Grupy EPL było upodmiotowienie i wciąż jest wzmacnianie instytucjonalne Parlamentu Europejskiego. Przy okazji każdej kolejnej zmiany, negocjowanego i ratyfikowanego traktatu, wzmocnienie instytucjonalne Wspólnot postępuje równoległe ze wzmocnieniem PE. Wydaje się jednak, że to nie tylko cel, ale również i instrument, w którym Grupa postrzegała najważniejsze narzędzie swojego oddziaływania na wspólnotę europejską. W. Kaiser podkreślał, jak politycy początkowo Grupy CD, ale i potem EPL, byli przeświadczeni, że wpływowy, silny PE ukierunkowałby, a następnie ugruntowałby ścieżkę do wpływania przez partie polityczne na kształt procesu integracji najpierw Wspólnot Europejskich, a następnie UE. Do tego miałyby się również przyczynić, podkreślane przez K.M. Johansona, zwiększenie kompetencji PE w za-

kresie współdecydowania w różnych sprawach w WE/UE. Ten wątek czytelnik odnajdzie zresztą w każdym rozdziale tej książki. Taka strategia działań wpisywała się logicznie w plany i dążenia tej grupy doprowadzenia do przekształcenia UE w federację, której niezbędnym warunkiem była dominująca rola demokracji reprezentatywnej, której instytucjonalnym wyrazem miał być silny PE.

Bycie największą i najbardziej istotną częścią oraz w centrum najważniejszych decyzji w jednoczącej się Europie zawsze pozwalało Grupie EPL być siłą napędową tego, co działo się w zakresie ambitnego projektu integracji państw starego kontynentu po II wojnie światowej. Jednocześnie niezwykle istotna „instytucjonalna” obecność Grupy w najważniejszych organach Wspólnot, czyli przewodnictwa ważnych komisji, a także innych kluczowych stanowisk, takich jak choćby zwykłe członkostwo w niezwykle ważnych komitetach (zob. rozdział 3 C. Germond, czy rozdział czwarty W. Gagatka, rozdział piąty L. Bardiego) była zawsze zdecydowanie wyższa niż wynikałoby to z siły tej grupy w porównaniu do innych grup politycznych (czego dowiódł w swojej części L. Bardi). Taki stan rzeczy sprawiał, że Grupa EPL miała niezwykle dominującą pozycję w strukturach i ogromny wpływ na kształt i to, co działo się w WE, a potem UE. Oczywiście kolejne rozszerzenia Wspólnot o nowe państwa miało swoje konsekwencje, następowało zwiększanie liczby europarlamentarzystów, wpływało to oczywiście na EPL. Nie bez znaczenia były też ostatnie rozszerzenia o państwa z południa Europy oraz z Europy Środkowej i Wschodniej. Jak przyznaje L. Bardi, proces jednoczenia tych państw, doprowadził do osłabienia pierwotnych tożsamości i wartości chadeckich Grupy (s. 325). Skutkiem tego jest coraz większy poziom zróżnicowania wewnętrznego EPL, co niesie ze sobą trudności w osiągnięciu kompromisu, uzgadnianiu wspólnych stanowisk, czy zapewnianiu płynnego przebiegu procesów decyzyjnych wewnątrz tej politycznej struktury. Z drugiej strony jednak pozwala na utrzymanie strategicznie istotnej pozycji Grupy. I choć należy przyznać, że dzisiejszy PE jest zdecydowanie bardziej fragmentaryzowany, trudniejszy do politycznego zarządzania, to kolejne lata, wybory i jego reformy nie zmieniły jednego – niezwykle wpływowej roli Grupy EPL w UE. To co może wpłynąć na pozycję EPL to wyzwania związane z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym, stojące współcześnie przez UE: pandemia COVID-19, Brexit i sytuacja w UE po Brexicie, kryzys klimatyczny, kolejne kryzysy ekonomiczne, imigracyjne czy inne, jeszcze nieznanne. Wskazane sytuacje zmniejszyły impet związany z zacieśnianiem i pogłębianiem, jak i rozszerzaniem integracji europejskiej. UE wciąż mocno związane jest z decyzjami państw – jej członków. Nie ma na tyle silnych narzędzi własnych by niezależnie decydować i realizować wysłane inicjatywy Z pewnością nowy projekt pogłębiania integracji, wzmacniania tożsamości europejskiej i legitymizacji instytucji UE, jak również poszukiwanie narzędzi pozwalających skutecznie stawiać odpór wskazanym kryzysom to wyzwania stojące przed EPL i innymi ważnymi grupami politycznymi Wspólnoty państw europejskich. EPL

by utrzymać się wciąż w centrum wydarzeń w UE i mieć na nią wpływ będzie musiała udowodnić w tym zakresie swoją skuteczność.

Reasumując dokonaną tu analizę pracy, otrzymujemy do ręki pozycję bardzo ciekawą, aktualną i niezwykle wartościową. Zainteresują się nią zarówno badacze samej UE, jak i partii politycznych, europeizacji czy polityki międzynarodowej. Niewątpliwie jest to publikacja godna polecenia i uwagi. Uzupełnia ważną lukę w analizie rozwoju europejskich grup politycznych oraz wzbogaca wiedzę w zakresie zmian zachodzących w Europejskiej Partii Ludowej od początków jej powstania, jak również jej wpływu na rozwój integracji europejskiej. Ogromnym atutem publikacji jest to, że została napisana bardzo zgrabnie, przez co czyta się ją z wielką przyjemnością i zainteresowaniem od początku do końca, jak również poszczególne jej części z osobna. Opatrzona wieloma tabelami, wykresami stanowi bogate źródło informacji. Czytelnik z pewnością nie będzie zawiedziony przedstawioną w niniejszej recenzji lekturą.